બનામે ખુદા.

ધી બ્યકુલ ભારત થીએટ્રીકલ કુાં૦ લી૦

ઓફ મીરટ,

મુનસી અબાસઅલીની કસાયેલી કલમથી
લખાયેલો ખાસ ખેલ.

Reg. No. 186.

નઇ રોશની.

23-11-1923

છપાવી પ્રસીદ્ધ કરનાર.

જી. કે. ચોધરી.

મેનજીંગ ડાયરેકટર.

કે. કે. કોલ.

જનરલ મેનેજર.

IV
1923

ધી બ્યાકુલ ભારતથીએટરીએકલ કું૦ લી૦ ઓફ મીરટ
હાલ મુકામ—અમદાવાદ માસ્તર થીયેટર—ધીકાંટા.

ડાયરેકટર. મી.—ચુનીલાલ નાયક

સને ૧૯૨૩ પ્રત ૧૦૦૦

મૂલ્ય ૦—૪-૦

આ ચોપડી "શ્રી જૈન એડવોકેટ પ્રી. પ્રેસમાં શા. ચીમનલાલ ગોકળદાસે છાપી છે. ઘીકાંટાવાડી—અમદાવાદ.

નાટકનો સાર

પહેલો ડ્રોપ.

પ્રવેશ ૧ લો—બીરેન્દ્રનું મકાન. બીરેંદ્ર પોતાની ગરીબી હાલતથી અત્યંત દુખી થઇ વેપાર–ધંધા માટે આસ્ટ્રેલિયા જાય છે અને પોતાની સ્ત્રી મનોરમાને પોતાના ઘરડા વફાદાર મુસલમાન નોકર ઇકરામને ભરોસે સોંપી જાય છે.

પ્રવેશ ૨ જો—સીન ટ્રાન્સફર, બગીચો કામીનીનો પોતાની સખીયો સાથે હાસ્યવિનોદ, કામીનીનું લગ્ન મોહનસીંહ સાથે કરવાના વિચારમાં સર પ્રતાપનો અજીતસીંહ સાથે પ્રવેશ. પોતાના મિત્ર બીરેન્દ્રની યાદમાં મોહનસીંહનું આવવું મિત્રના વિયોગમાં કામીનીના લગ્ન મુલતવી રાખવા. સર પ્રતાપનું નારાજ થઇ અજીતસીંહને કામીની આપવા વચન આપવું.

પ્રવેશ ૩ જો—કૉમીક. ખુસટરાયનું મકાન ગ્રેજ્યુએટ બનેલો બાબુ ઝપસટરાય પોતાની અભણ સ્ત્રી ઉપર અફસોસ કરે છે ખુસટરાયની શીખામણ, પત્થર ઉપર પાણી. શુશીલાનું આવવું બાબુનું ભણાવવા માટે શુશીલાને કાલાવાલા કરવા, છેવટે પગે પડવું. ખુસટરાયને આવતા જોઇ શુશીલાનું નાશી જવું ખુસટરાયનું આવવું પોતાને પગે લાગેલા જોઇ ખુસટરાયનું ખુશ થવું ઝપસટરાયનું ખુસટરાયને શુશીલા સમજી ગળે લગાડવું, શુશીલાની જગ્યાએ પોતાના બાપને જોઇ નાશી જવું. બાપનો ગુસ્સો

પ્રવેશ ૪ થો—આસ્ટ્રેલીયાનો પહાડ. બીરેન્દ્ર હીંદુસ્તાની મજુરો સાથે પહાડમાં સોનાની ખાણની તપાસ કરે છે. ચાર મહિનાથી મજુરી ન મળવાથી મજુરો કામ કરવાની ના પાડે છે ને બીરેન્દ્ર પાસે કરેલી મજુરીના પૈસા માંગે છે. બીરેન્દ્રની લાચારી. મજુરોનો જુલમ. હિંદુ ભાઈ ઓપર મુસલમાન મજુરની વફાદારી.

પ્રવેશ ૫ મો.—ટ્રાંસફર. બીરેન્દ્રનું મકાન. અજીતસીંહ છપાવેલી બીરેન્દ્રના મરણની જુઠી ખબર મનોરમા સમાચાર પત્રમાં વાંચે છે. મનોરમાનું કલ્પાંત, અજીતસીંહનું આવવું, સર પ્રતાપ સાથે લગ્ન કરવા કહેવું, મનોરમાએ ચોકખી ના પાડવી ભારતમાતાનું પ્રગટ થવું. બીરેન્દ્રના આવવાનો દીલાસો. કલીયુગનું પ્રગટ થવું, મનોરમાને ભરમાવવી, સર પ્રતાપ સાથે લગ્ન કરવા તૈયાર થવુ, ઇકરામનું આવવું

મનોરમાને શીખ. ઇકરામને ધક્કો મારી કાઢી મુકવા મનોરમાએ અજી-તને કહેવું. ટેબ્લો.

પ્રવેશ ૬ ઠ્ઠો.—રૂપસટરાય પોતાની સ્ત્રીને વશ કરવા માટે રસી-કલાલને કોઇ યુક્તિ બતાવવા કહે છે. રસીકલાલ એક વશીકરણ મંત્ર "અચ્છા" બતાવે છે બાદ મોહીનીનું આવવું. દંપતીનો હાસ્ય-વિનોદ.

પ્રવેશ ૭ મો. અસ્ટ્રેલીયાના પહાડમાં બીરેન્દ્રની આખરી કરુણાજનક સ્થિતિ મોતની તૈયારી સીન ટ્રાન્સફર—સ્વર્ગનો અલૌકીક દેખાવ, શ્રીકૃષ્ણભગવાનનું પ્રગટ થવું. ટેબ્લો

ડ્રોપ ૨ જો.

પ્રવેશ ૧ લો સર પ્રતાપનું મકાન કામીનીના લગ્નની ધામધુમ કામીનીની દાસી માલતીની યુક્તિ અજીતસીંહ તથા સર પ્રતાપનું આવવું, મોહનસીંહનું કામીનીને મળવા આવવું, સર પ્રતાપે મોહન-સીહને અપમાન કરવું, છુપાઇને કામીનીએ મોહનસીહને મળવું.

પ્રવેશ ૨ જો,—રસ્તો, માલદાર બનેલો બીરેન્દ્ર નુરદીનની સાથે આવે છે પોલીસના ડ્રેસમાં ઇકિરામનું આવવું. અરસપરસ ઓળખાણ આનંદ કામીનીને લઇ મોહનસીંહનું આવવું. મીત્રની ભેટ,

પ્રવેશ ૩ જો,—સર પ્રતાપનું મકાન, સાધુના વેસમાં ઇકરામનું મનોરમા પાસે આવવું, બીરેન્દ્ર જીવે છે, તેવા ખબર આપી ચાલ્યા જવું, મનોરમાનું બેહોશ થવું, સર પ્રતાપનું નીકળવું, કામીની ડાકટરના વેશમાં અને બીરેન્દ્ર કંપાઉન્ડર બની આવે છે, મેળાપો ગભરાટ,

પ્રવેશ ૪ થો,—ખુસટરાયનું મકાન શુશીલાનો બળાપો, રૂપસ-ટરાય "અચ્છા"નો મંત્ર અજમાવે છે, શુશીલાનું પિયર જવું, રૂપ-સટરાય શુશીલાને મરી ગયેલી સમજી દારોગાને લઇ આવે છે, ઘોટાળો, ખુશટરાય કેદ.

પ્રવેશ ૫ મો,—કામીનીની દાસી પોતાના સાસરે અજીતને ત્યાં દાસીયો સાથે વિનોદ કરતી દેખાય છે અજીત આવી તેનું મુખકમળ જોઇ ચકિત થાય છે,

પ્રવેશ ૬ ઠ્ઠો,—ચાંદનીરાત, બગીચાનો દેખાવ, ગુસ્સામાં મનો-રમાએ બીરેન્દ્ર ઉપર વેર લેવા આવવું. બીરેન્દ્ર ઉપર ઘા કરવા જવું, એકાએક અકરમે આવી બચાવ કરવો, અજીત આવે છે, અજીતને

મનોરમાને ઉશ્કેરવું, મારામારી, બીરેન્દ્રને છળકપટથી કુવામાં ફેંકવો, બચાવ, ટેબ્લો

ડ્રૉપ ૩ જો.

પ્રવેશ ૧ લો.—બગીચો. મનોરમા અને અજીતની બીજી છલકપટની બાજી. માલતી આવી અજીતને ખોખરો કરવો અને લઇ જવો. સર પ્રતાપને મારી નાંખવાના મનોરમાના વિચાર. સર પ્રતાપનું આવવું તેનું અપમાન થયેથી ગાંડો બની જાય છે. મનોરમા એ પાણીને " દલે ઝેર પાવું. મહોત. ટેબ્લો.

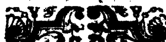
પ્રવેશ ૨ જો —બીરેન્દ્ર સુતેલો છે. મનોરથા આવી છુપો ઘા કરવા જાય છે. શકરમ બચાવી લે છે અજીત આવી અકરમ સાથે લડે છે. અજીતનું મહાત થવું. ઝલીલ થઇ ચાલ્યા જવું.

પ્રવેશ ૩ જો.—મનોરમાએ ઇન્સ્પેકટરનો વેષ અને અજીતે જમાદારનો વેષ ધારણ કરવો. અકરમને બોલાવવો. સર પ્રતાપના ખુન વિષે વાતચીત. ચાહમાં અકરમને ઝેર દેવાનો દાવપેચ. ભુલભુલ મણી અજીતનું મહોત.

પ્રવેશ ૪ થો.—રસીકલાલનું મકાન. રસિકલાલ અને મેહિનીનો પ્રેમવિનોદ ફોજદારના આવ્યાની ખબર ગભરાટ રસીકલાલે સ્ત્રીનો વેષ લેવો રસિકલાલને સ્ત્રીના વેષમાં જોઇ ફોજદારે આશક થવું પોલીસની ધરપકડ, ગોટાલાનો ફેંસલો આનંદ ! ? ?

પ્રવેશ ૫ મો—મનોરમાનું ચુપ્પરીજવું. સખીયો સાથે ચરખો કાંતતી દેખાય છે. વીરેંદ્રનું ભગવાવેશે આવવું પોતાની દોલ અનાથાશ્રમમાં આપે છે. મોહનસીંગ અને કામીનીનો ફરીથી હસ્તમેલાપ.

આનંદ આનંદ આનંદ

॥ શ્રી ૧ ॥

નહરોશની.

ખેલના,

ગાયનો.

(૧)

નદીઓ—વારી બલહારી તેરી કુદરતકી ગુલકારી,
હાથમકી સરદારી ફુલ રહી હય કયસી યે ફુલવારી
........વારી.

સકલ જગતકા સરજનહારા,
દીન દુઃખીયોંકા પાલનહારા:
નિશદીન જપને નામ તુમ્હારા,
પારકરો અબ બેડા હમા....રા...વારી.
ચમ ચમ ચમકત અપાર માયા,
વચસે તુને આકાશ બનાયા,
ફુર્શ બીછાયા શમા જલાયા,
બાદલ રીમઝીમ જલ બરસા......વારી,

૨

મનોરમા—પ્રીતમજી હે રસિયા,
પ્રાણુપીયુ ગર જાકે બસોતુમ સાત સમુંદર પા...ર.
ડુબત ડુબત પયરકે આવું લાખ મીલે મજધાર
રે......પ્રીતમજી.
દરશનકો તેરે બનકે પંખેરૂ આવું સોસોબા...ર
નયનનકો તેરે ચરણુ લગાવું પાંખજો દે કરતારરે
......પ્રીતમજી.

૩

સહેલીયોં-પ્રબળ પ્રેમ રસભીની મૃગનયની સુધ બુધ
કહા બીસરાઇ.
શ્યાની સલુણી મદન મદમાતી કીસને તુઝે
ભરમાઇ બ્હેન....સુધ
કામિની-ઘરતજ કર સખી સરવર તટપર જલક્રીડાકો આઇ
ચંપાકી સીતલ છાયામે ઠાડે કુંવર કન્હાઇ
હરસ હરસ હરસકર પરસકર લોચન પ્યાસ બુઝાઇ
બ્હેન...સુધ૦
કામિની-મગ પુછનકો રસિક ભંવરકે વિકટ ગઈ મતવારી
સાહેલીયોં-ચગે નયન છીપે નહિ ચાહે લાખ ચુપાવો પ્યારી
કયું બીગડી અલકેં સજની કયોં કુલવેણી
વીખરાઇ બ્હેન...સુધ૦

૪

સાહેલીયોં-તેરી છબી ચંદબદની કામિની.
બસંતને ચુરાઇ (૩)
બેલા ગેંદા ગુલાબ કેતકી કેસર કંજારર,
કામદેવકી કમાન મલયસે મીલી બયાર
તેરીહી સુવાસસે સુગંધી સબને પાઇ (૩)
કલીયાં સબ મુસ્કુરાયે ડાલી તાલીયાં બજાયે
કુંજ કુંજ ભ્રવર પુંજ ગુંજ મદન મંત્ર ગાયે
તેરા સ્વર કોકીલલે, કલરવ કર ગાયે (૩)

૫

નાચનારીઓ-સાગર છલકે બલકે બાદલસે મેહ બરસે મયકા
સાકી જીના તરસે બલકે...સાગર.
રંગીલે રસીલે જામ.
ભર ભર પીયો પીયો સાયઆલી મુકામ.
મયે ગુલફાન સદા જીયો જીયો.

૮

હરકી દયાસે ફુલે ફલે ગુલશન.
યે ચમન અમન સંજન મોહનસે ખીલાકો
સદા...સ.ગ૨.

૬

જપસટરાય–જીસકો દુઃખો હોના હોતો શાદી કરે અયસી
ગવારીયે નારી મીલી કયસી
મુઝે તો ઉસ્સે નફરત હય,
ઉસકો મુઝસે ચાહત હય,
બાપને પ્રી અયની પ્રી તરત હય.
ઇશ્વર ન દેના કીસીકો મેરી જોડ જયસી.
બી. એ. એલ એલ. બી હુ મૈ,
ઔર વોતો હૈ અનાડી.
લાનટકે લાયક હય નારી.
હા ગઇ મેરી ખ્વારી,
બસ જોરૂકી અયસી તયસી,

૭

મનોરમા–પ્રીતમ નહિ આત, પીડા નહિ જાત.
સ્હેકર બીરહ તાપ, સુખાયો ગાત–પ્રીતમ.
ઉનબીન નાહી ભાત; સુખકી કોઉ બાત,
બીતત ન દીન, હાય કટતી ન રાત–પ્રીતમ

૮

મોહીની–પાન ખાઓને ન પ્રાણ નાથજી મૈં વારી જાઉં
રસિકલા –તુમ્હી ખીલાવો અપને હાથસે બલહારી જાઉ
મોહીની–ના ખીલાઉં હાથસે.........
રસિકલાલ–મોહીની મનહારી છેલ છબીલી પ્યારી,
તુમ્હી ખીલાદો અપને હાથસે મૈ બલહારીજાઉં

૯

મોહીની–સખી જાઓ બજરીયાંસે લાઓ સૈયાં સાડી
ચોલી કંગન ઔર ઝુમકે

સાડીકા રંગકે પહેનુંગી ઢંગસે સખીયોમેં બનકે
હાં તનકે સજી.
અયસી બાંકી મોહનીયા દુલ્હનીયા બનુંગી
સૈંયાથી પ્યાર કરે.

રસીક–ચુમકે.
મો.–સાડીકા રંગકે.

બીજો ડ્રોપ.

૧૦

સાહેલીયોં–સયર કીકલીયાં ખીલ ગઇ ગુઇયાં.
* ગુલો બુલબુલકી શાદી હૈ
બાગે બહારી મસ્તહે પ્યારી.
ગુલશનમેં આબાદી હૈ
બુલબુલ ચહેકે હરગુલ મહેકે.
પાયે અબ અંદાજસે બહેકે
દેખો દુઃખ સંકટ પર ઝટકા મહેકે,
હરગમસે આઝાદી હૈ
જાઇકી લડીયાં જુઇકી છડીયાં,
આવો લુટાયે શાદીકી ઘડીયાં,
જુટ ગઇ સત ઇશ્કકી કડીયા.
શાદ મુબારક બાદી હૈ:

૧૧

સાહેલીયો–સબી શાદીકી ધુમ મચાવોરે,
દુલ્લા દુલ્હનકી ખુશી બઢાવોરે
ખુશહાલીકે બાજે બજાવોરે,
નૃત કરો ઔર તાન લગાવોરે
મંગલમે ગાને ગાવે, સુરીલી
બાજેપે હાથ ચલાવો ટોલકકે બોલ સુનાવો,
પીક તલાંગ તક (૨) હાન પીતા ધા (૩)

૧૨ ગઝલ.

કામીનો-પેહ્લી દુઆહેકી દુસ્મન કોઇભી આજાર ન હો,
મેરી તરફસે કોઇ ઇશકકા બીમાર ન હો
હજારો જખ્મ કલેજેમેં રિસતે રહતે હે,
નજરકે તીરકા યારબ ન કોઈ શીકાર ન હો.
હેરક રાહમે પત્થર બરસતે હે મુઝ પર
મારી તરફ કોઈ સસવા સરે બાજાર ન હો.
યે લોગ ઠોકરે મારેંગે મેરી મીટ્ટીકો.
કીસીકી રાહમે યા રબ મેરા મજાર ન હો.
તુ ચલ કે કુચમે જાનાકી ખાક હો અસગર
ફનાકે બાદભી મટ્ટી મેરી વારે ન હો.

૧૩

મનોરમા-ભરકર રસકે પ્યાલે રસીલે પીલે છબીલે પીયા
પ્યાલે હું રસવાલે (૨)
મન ભાયે તોરે નયના રસીલે પ્યારે...પીલે.
છાલે જીગરકે નીરાલે કુવે હૈ
દીલે બીસમીલકે આવોજી,
આવો લગાવો ગલે, આવોજી-આવો.
સર પરતાપ-તન મન ધન સબ વારૂ મેં તુઝ પર
વારૂં નિસારૂં મેં તુઝ પર જાન.
જીયા પીલે રસીલે છબીલે...પીયા.

૧૪

સાહેલીયોં-ગાયે ખુશીમે નાચે સખી.
કરો મીલ સખીયા રંગ રલીયાં
પ્યારી જીયા હુય સોહન સમાં
હે પ્યારા પ્યારા દયસા આલી
આજકલી ઉસ જીયાકી ખીલી
સગરી મહેકતી હેરી રાખી ગયે......

૧૫

દારોગા-પકડો ઇસકો સટકો મે ખુન કરાને વાલા.
ખુસરાય-જાનેદો દારોગા સાહેબ મેં હું ભોલાભાલા,

१५

દારોગા-ફાંસી પર ચઢકર તુ કરના યાદ બંસીવાલા.
ખુસટરાય-હાય મે કયસી નઈ આફત આઇ નંદલાલા,
ખુસટરાય-અરર મેરે સરકા ક્યું બાર કર ડાલા
દારોગા-ચુપ રહેરી બાલા.
કયા શામત હે કયા મત હે.
હે મેરે ઇશ્વર એ કયસા ગરબડ સરબડ ગોટાલા

१६

સાહેલી-ગુલશનમે આજ બહારૂ હે છાઈ હે હરીયાલી
ફુલા પર આજ નિખારહે મસ્તાહે ડાલી હાલી
સબ સખીયાં મીલકર ગાયે.
નરગીસમે આંખ લડાયે,
સોસનસે જબાં મીલાયે,
લાલાકો મસ્ત બનાયે—ગુલશનમેં.
માલતી-કાલી ઘટા ધીર આઇ ચમનમેરીમઝીમ પડત ફુઆરે
હારે દેખો ગુઇયાં...રીમઝીમ,
સાહેલી-કોયલ મોર બપૈયા બોલતહે,
લેલેકે સ્વર પ્યારા
કરત મતવારા
મગન હે પ્રાન હમારા...ગુલશનમે.

દોપ ત્રીજો.

१७

સાહેલાંયોં—જોયં બલૈયા મોરી ભરનેકુ પનીયા
ભરનેકુ પનીયા (२)
મોરા કહા માનત નાહી. અયસે ઝુકાયે મોહે.
મારેકા મનીયા, જોય, બીરહ અગનસે મોહે જલાવત.
નિશદીન પીયા રહે. પીકે સોતનીયા........જોય....

१८

નાયા,-આગરેસો બાવરો મંગવાદે હજાહેવરીયા-આગરે,
દામતો ચુકાદે બાકી બાઇરે,
મને મારીક સોગન દેવરીયા મેને મોહરે-આગરે.

મોટીલે તરકારીલે બાચર ખાલે થુ દેવરીયા (૧)
મોયે તો જીમેલા થારો ભાઈરે
થને મારીક સોગન દેવરીયા થેને મોઈરે
સાંગાનેરરો સાલુડો મંગવાદે લંબા દેવરીયા (૨)
દામતો ચુકાદે મારો ભાઈરે.
થને મારીક સોગન દેવરીયા થેને મોઈયે.
સીર ખલે પત્થરણો લે બાયરસોજા થું દેવરીયા (૧)
મોયે સુવેલા થારો ભાઈરે,
થને મારીક સોગન દેવરીયા થેને મોઈરે.

૧૯

દારોગા–તુ ખોલ ઘુંઘટ શરમાતી કયો હે
માન રસીલી માન તુ માન રસીલી મા...ન
રસિકલાલ–મૈના બોલુંગી ના ચલુંગી માફ કરો મહેરબાન
બસ યહાંસે કરો પરસ્તાન ઢુંઢો કબરસ્તાન,
દા– આશીક તેરા હું મેં જાની મુજકો ગલે લગાવો
ર— રસિકલાલકી માશુક હું ફીતના નકી જગાવો (૨)
દા– કહેના મેરા માન રસીલી કહેના મેરા માન
હે જોબન રસકા દાન જાની જોબન રસકા દાન
ર— અબમેં હું જાન તેરા મેં હું બાવા જાન,

૨૦

સબ—એજયુએટકા ગડબડ ઝાલા કયસા લાયા રંગ,
કોગચે તંગ સબ મીલ સંગરે લાઇ હુચતો.
અક્કલચી મરામત કરદી હો ગઇ સબ સફા...ઇ.
બુગજ નીકાલો અપને દીલસે ગલે મીલ સબ ભાઇ
એ– એકસીલેન્ટ (૨) હીયર (૨) રસીકલાલ,
ર– કયા કહેનાજી (૩] ઝેપસટરચ.
ખુ– વા–હ,........વાહ............
ઝ– વશીકરણકા મંત્ર અચ્છા પઢાયા
ખુ— રોજ નામચેકે હાથ ડંડે ખીલાયા
ર– ખુશીલાકો અપની જીહાદી પાયા,
સબ— નોટ ઝોકકા સારા કુવા સફાયા,